

УДК 338.482.224

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4782643>

Пацюк В.С., Гуда А.О., Казаков В.Л.

КЕМПІНГОВИЙ ТУРИЗМ ЯК НОВИЙ НАПРЯМ НА ТУРИСТИЧНОМУ РИНКУ КРИВОРІЗЬЖЯ

У статті проаналізовано особливості організації туристичної діяльності у період пандемії. Розглянуто специфіку використання кемпінгів у туристичній сфері, акцентовано на важливості їх включення до індустрії туризму саме в період коронакризи. Обґрунтовано різні аспекти трактування поняття «кемпінг», як засобу розміщення, туристичного бівачу та форми організації туристичної подорожі. Здійснено структурований розгляд кемпінгу як засобу розміщення та ймовірні напрями використання як форми туризму. Проаналізовано специфіку та напрями організації кемпінгових подорожей на туристичному ринку Криворізьжя. Узагальнено статичні дані щодо кількості туристів в турах організованих різними туристичними організаціями. Докладно охарактеризовано авторський тур «Сонячна Таврія: від пустелі до моря». Виділено фактори, що негативно впливають на організацію кемпінгових подорожей в Україні.

Ключові слова: кемпінг, кемпінговий туризм, форми туризму, тур, туристичні організації Кривого Рогу.

Постановка проблеми. Перезавантаження планети, спровоковане коронакризою, хоча й завдало туристичній сфері нищівного удару, однак не знищило бажання подорожувати. На тлі цього активізувався розвиток внутрішнього туризму. Втім, не зважаючи на величезний туристично-рекреаційний потенціал, туризм України потерпає від застарілої інфраструктури, слабкої політики держави в галузі туризму та ставлення до туризму як до другорядної галузі господарства. Тож постала необхідність пошуку нових форм організації туристичної діяльності, прийнятних в нинішніх реаліях. Однією з таких перспективних форм є організація кемпінгових турів. Підтвердженням цього є те, що: в багатьох країнах світу відпочинок у кемпінгах є дуже популярним та користується підвищеним попитом; розміщення в кемпінгах на свіжому повітрі суттєво знижує ймовірність зараження різного роду вірусними захворюваннями; подібні тури розраховані на широкий сегмент туристів як за мотиваційними ознаками, так і за майновими статками. До того ж, коронакриза надала шанс для перезавантаження внутрішнього туризму, виведення на туристичний ринок нових туристичних продуктів, зокрема кемпінгових турів, сприятиме розширенню рин-

© Пацюк В.С., Гуда А.О., Казаков В.Л., 2021.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

Article Info: Received: April 16, 2021;

Final revision: April 18, 2021; Accepted: April 28, 2021.

ку як за рахунок інноваційної пропозиції, так і за рахунок залучення додаткових споживачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика включення кемпінгів до туристичної сфери активізувалася в останні роки і представлена в роботах Бунтової Н.В., Давиденко І.В., Ячнюк М.О., Пащенко Г.В., Вершицького А.В., Рябева А.А., Баландіна І.С., Римар Ю., Мостепаненко Д.О., Єрко І.В., Ключівського Ю. Серед іноземних фахівців, які різновекторно розглядали роль кемпінгів в туризмі, варто відзначити E. Brooker, M. Jorpe, C. Vidal-Abarca, R. Rodríguez, O. Wolf, K. Wojczuk, T. Castella, J. Tewson. В цілому досліджень, присвячених організації кемпінгових турів в науковій літературі обмаль, що також підтверджує необхідність даного дослідження.

Метою статті є формування теоретичного плацдарму розвитку кемпінгових турів як інноваційної форми організації подорожей, що поєднує пізнавальну екскурсійну програму та проживання в наметах, а також аналіз перспективності даних турів на прикладі діяльності туристичних організацій Кривого Рогу.

Виклад основного матеріалу. На туристичному ринку Кривого Рогу традиційно домінують туристичні фірми, що працюють виключно на продаж турів за кордон, аргументуючи це і значно вищими прибутками від даного виду діяльності, і куди кращими умовами та сервісом. Світова пандемія суттєво не змінила локальну структуру ринку, однак активізувала діяльність місцевих організацій, що пропагують внутрішній туризм, урізноманітнилися як географія, так і форми проведення даних турів.

Намагаючись розробити туристичний продукт, що враховував всі реалії сьогодення та задовольняв туристичний попит, було зацентовано увагу на організації кемпінгових турів. Підтвердженням доцільності даного формату відпочинку став компаративний аналіз сфери розміщення на українських курортах та за кордоном. За результатами аналізу очевидно, що вартість проживання в класичних колективних засобах розміщення України часто має ціну таку саму, або навіть вищу, ніж проживання в готелях Туреччини, Болгарії, Грузії тощо. Звісно можна знайти пропозиції, дешевші від зарубіжних, але дуже часто вони не характеризуються навіть мінімальним набором послуг чи сервісу європейського взірця. Так, зважаючи на бажання людей відпочивати в умовах карантинної ситуації та відсутність бюджетних закладів високого сервісного обслуговування, було запропоновано активні пізнавальні подорожі з проживанням у кемпінгах.

Відповідно до класифікації засобів розміщення, запропонованих ЮНВТО, кемпінг розглядається як специфічний колективний засіб розміщення [1]. В Національному стандарті України про туристичні послуги ДСТУ 4527:2006Н під

поняттям «кемпінг» розглядається засіб розміщення на огороженій території, де розміщення забезпечують у котеджах та (або) бунгало, та (або) надають місця для розташовування наметів, караванів та караванів-будиночків, територія облаштована санітарно-технічними зручностями загального користування [2]. В той же, час проаналізувавши низку теоретичних джерел, можемо стверджувати, що термін «кемпінг» має декілька різних трактувань, а саме:

1) засіб розміщення під відкритим небом, що призначений для розташування караванів, автобудинків, мобільних будинків та який має певну інфраструктуру: туалети, душові, кухні, магазини, пральню, місця для злиття та набору води, доступ до електроенергії та інше. Також можливе розміщення у котеджах та інших будівлях;

2) самостійно організований бівак туристів, альпіністів тощо (wild camping);

3) форма туризму, пов'язана з проживанням в наметах, будинках на колесах або в мобільних будинках [1].

Необхідно зазначити, що в сучасних українських умовах, умовно можна «заселитися» у три різновиди кемпінгу:

1) кемпінги, які мають відповідну інфраструктуру та можуть надати цілий спектр послуг (практично відсутні в нашій країні);

2) кемпінги, які не мають повної інфраструктури (Wi-Fi, пральні тощо), але є засобом розміщення на певній території (поширені в Україні);

3) «стихійні» кемпінги – імпровізовані біваки туристів, альпіністів, подорожуючих. Вони можуть бути з мінімальним забезпеченням (намети, тенти), або з певними зручностями (портативний душ, газовий пальник) [1].

Проаналізувавши діяльність наявних у місті Кривий Ріг турагенств і клубів активного туризму, що займаються кемпінговими виїздами, а саме: «Туристичний центр «Кривбастур», туристичний клуб «48 паралель», туристичний клуб «Рубікон», клуб подорожей «Командор», було виявлено, що за теплий період 2020 року туристичні подорожі у форматі кемпінгових турів були досить популярними. Загалом на туристичному ринку міста в форматі кемпінгових подорожей було презентовано 16 тематичних турів. Загальна інформація щодо даних турів систематизована у таблиці 1. Загалом всі зазначені подорожі можна згрупувати в чотири категорії:

1) подорожі у морському напрямку: «Сонячна Таврія: від пустелі до моря», «Херсонський уїк-енд», «Стародавня Таврія», «Кінбурн», «Українська Венеція», «До острова Березань», «Різноманітна Херсонщина»;

2) подорожі до добре розкритих туристичних об'єктів України: «Буцький каньйон + Софіївський парк», «Мигійські пороги», «Трикрати»;

3) подорожі до мало розкритих туристичних об'єктів України: «Замки України: спадщина Терещенко», «Замки України: Житомирщина», «Моя невідома Донеччина»;

4) подорожі локального масштабу: «Токівські водоспади», «Чорний ліс та Чорне озеро», «Берегами річки Боковенька».

Таблиця 1

Показники, за якими проводилося дослідження журналів

№	Назва туру	«Кривбастур»	«Рубікон»	«48 паралель»	«Командор»	Мінімальна вартість туру	Загальна кількість туристів обслугованих за даним маршрутом
1	«Сонячна Таврія: від пустелі до моря»	+				1150	178
2	«Херсонський уїк-енд»	+				1400	159
3	«Стародавня Таврія»	+				1250	45
4	«Кінбурн»	+	+			2400	154
5	«Українська Венеція»		+			2000	42
6	«До острова Березань»		+			1500	20
7	«Різноманітна Херсонщина»		+			1200	20
8	«Буцький каньйон + Софіївський парк»		+	+		1300	47
9	«Мигійські пороги»	+	+	+		1400	77
10	«Трикрати»	+	+	+		1100	62
11	«Токівські водоспади»	+		+		500	16
12	«Замки України: спадщина Терещенко»				+	2400	14
13	«Замки України: Житомирщина»				+	2250	11
14	«Моя невідома Донеччина»	+				1600	9
15	«Чорний ліс та Чорне озеро»			+		750	7
16	«Берегами річки Боковенька»			+		450	9
Загалом							870

Лідером як за географією подорожей, так і за кількістю обслугованих туристів є Туристичний центр «Кривбастур», який в сезоні 2020 року організував 20 турів, в яких відпочило 486 осіб (55,9% від загальної кількості кемпінгових туристів). Туристичним клубом «Рубікон» було організовано 10 турів, у яких побували 296 осіб (34% кемпінгових туристів). Туристичний клуб «48 паралель», хоча й було організовано 7 турів, однак загальна кількість туристів становила лише 63 (7,2% туристів). Туристичний клуб «Командор» лише розпочав займатися подорожами в форматі кемпінгових турів, даною організацією було організовано дві подорожі до замків Житомирщини, в яких побували 25 туристів (2,9% туристів).

Наймасовішими і найбільш регулярними були виїзди, звісно, у морському напрямі, а саме: «Сонячна Таврія: від пустелі до моря» (6 виїздів), «Херсонський уїк-енд: від річки до моря» (5 виїздів) та «Кінбурн» (4 виїзди).

Розробниками та виконавцями туру «Сонячна Таврія: від пустелі до моря» є автори даного дослідження. Програма даного туру включала відвідування Національного природного парку «Олешківські піски», Центру етнографічного та зеленого туризму «Зелені Хутори Таврії», оглядову екскурсію набережною м. Гола Пристань. Бюджет даної подорожі становив 1150 грн. Детальна характеристика даного туру представлена в таблиці 2.

Таблиця 2

Загальна характеристика туру «Сонячна Таврія: від пустелі до моря»

Назва туру	«Сонячна Таврія: від пустелі до моря»
Форма туру	Кемпінговий
Клас туру	Внутрішній регіональний
Сезонність	Літній
Спосіб пересування	Мікроавтобус
Форма маршруту	Кільцевий
Тривалість	Уїк-енд-тур
Екскурсійні пункти	Олешківські піски, Зелені Хутори Таврії, м. Гола Пристань
Проміжні зупиночні пункти	с. Мар'янське, с. Козацьке
Ночівля	Залізний Порт, кемпінг «Примор'я»
Харчування	Організоване – обід на базі комплексу «Зелені хутори Таврії» Додаткове – на базі санаторію «Примор'я»
Цільова група	Особи від 8 років і старше
Кількість учасників	Груповий 17-20 туристів на 1 супроводжуючого
Необхідне спорядження	Індивідуальне – спальний мішок, каремат, палатка Групове – казанок, триніога, газовий балон, горілка, тент
Протяжність маршруту	Кривий Ріг – Олешківські піски = 235,2 км Олешківські піски – Зелені Хутори Таврії = 31,5 км Зелені Хутори Таврії – Гола Пристань = 24,7 км Гола Пристань – Залізний Порт = 70 км Залізний Порт – Кривий Ріг = 317 км Загалом: 678,4 км
Загальний час в турі	З 23:00 першого дня до 22:30 третього дня. Загалом 47 годин 30 хвилин

Зважаючи на те, що інші організації міста підхопили ініціативу Туристичного центру «Кривбастур» щодо поєднання екскурсійної програми з проживанням у наметах, даний формат подорожей є цілком конкурентоспроможним та затребуваним. Й можна прогнозувати сталий інтерес до подібного відпочинку і в теплий сезон нинішнього року.

В той же час, є ряд факторів, що негативно впливають на організацію турів кемпінгового формату:

- 1) відсутність кемпінгів у багатьох туристичних локаціях України;

2) невідповідність наявних кемпінгів міжнародним стандартам (відсутність оснащеного туалету, душу, умов для приготування їжі, джерела питної води, сміттебаків, обмежений доступ до користування електрикою, відсутність Wi-Fi);

3) відсутність зручних під'їздів до кемпінгу та облаштованих паркомісць;

3) невідповідність співвідношення «ціна/якість» у більшості наявних кемпінгів;

4) низький рівень поінформованості та низька культура сприйняття кемпінгового відпочинку [3].

Висновки. На думку більшості фахівців, рушієм відновлення туристичної діяльності може і повинен стати розвиток внутрішнього туризму. Тому особливий акцент треба зробити не лише на промоції наявних дестинацій, пошуку нових географічних локацій, а й урізноманітненні видів та форм туризму. Кемпінгові тури мають достатній потенціал, щоб стати альтернативою традиційному відпочинку у складний коронакризовий час. Адже вони виступають чудовою альтернативою традиційному відпочинку, потребують мінімального бюджету від споживачів, на відміну від готелів перебування в кемпінгах не сприяє скупченню людей, а також відпочинок у наметах є чудовою можливістю для містян побути на лоні природи.

Література

1. Гуда А., Пацюк В. Аналіз напрямів використання кемпінгів у туристичній діяльності // Матеріалах VII міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю утворення Льотної академії «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України» (Кропивницький, 1-2 квітня 2021 р.). С. 91-97.

2. ДСТУ 4527:2006 Національний стандарт України. Послуги туристичні. Засоби розміщення. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://hihostels.com.ua/sites/default/files/hostely/dstu4527.pdf>

3. Пацюк В.С., Казаков В.Л. Досвід організації подорожей Україною у форматі кемпінгових турів // Туризм у XXI столітті: виклики та реагування [Матеріали міжнародної науково-практичної конференції]. К., 2020. С.103-106.

Summary

Patsiuk V.S., Huda A.O., Kazakov V.L. Camping Tourism as a New Direction in the Tourist Market of Kryvyi Rih Region.

The international pandemic covid-19 has dramatically changed global trends and realities. One of the areas most affected by the pandemic is tourism. Endless quarantine measures and lockdowns have significantly limited tourism activities. In such a situation, the possible solution and means of resuming tourism activities may be the development of domestic tourism. The production of new tourist offers within Ukraine has the opportunity to become a catalyst for the revival of the naturist market.

In the article the specific of using campings in the tourism area has been considered, the importance of including them in the tourism industry has been focused even during the crisis because of coronavirus. The different aspects of interaption of the term 'camping' have been justified. The structured consideration of camping as the accommodation facilities and the feasible usage as the

form of tourism has been implemented. A new format of recreation "camping tours", which combines a cognitive excursion program and accommodation in tents has been proposed.

The specifics and directions of the organization of camping trips in the tourist market of Kryvyi Rih have been analyzed. Statistical data of the number of tourists in tours organized by various tourist organizations have been summarized: Touristic Center "Kryvbastour", Tourist Club "48 Parallel", Tourist Club "Rubicon", Travel Club "Commandor". The main directions of camping tours from Kryvyi Rih are singled out: trips in the sea direction; trips to well-promoted tourist sites of Ukraine; trips to little-promoted tourist sites of Ukraine; travel locally.

The author's tour "Sunny Tavria: from the desert to the sea" have been described in detail. This tour included a visit to the National Natural Park "Oleshkivski Sands", Center for Ethnographic and Green Tourism "Green Farms of Tavria", a sightseeing tour of the waterfront Hola Prystan.

Factors that negatively affect the organization of camping trips in Ukraine are highlighted: lack of campsites in many tourist locations in Ukraine; non-compliance of existing campsites with international standards; lack of convenient entrances to the campsite and equipped parking spaces; inconsistency of the ratio "price/quality" in most of the available campsites; low level of awareness and low culture of perception of camping recreation.

Keywords: camping, camping tourism, forms of tourism, tour, tourist organizations of Kryvyi Rih.

УДК 338.48(075.8)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.4782647>

Ткачук Л.М., Колосова І.В.

МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Медичний туризм отримує все більше визнання у світі й в Україні. Це відбувається на тлі глобальної популяризації здорового способу життя, а також одночасного погіршення стану здоров'я сучасної людини та підвищення рівня її добробуту. У роботі виявлені та докладно описані передумови та чинники розвитку медичного туризму у світі та в Україні. Зокрема, у якості визначального чинника виділяється розвиток інформаційних технологій, які суттєво полегшили організацію та документальне оформлення процесу отримання послуг у закордонних медичних закладах. Уточнено термінологію медичного туризму, розкриті характерні риси, різновиди, особливості організації та географія подорожей з метою оздоровлення та лікування. Виявлено, що основними чинниками активного розвитку в'їзного медичного туризму в Україні є низькі ціни, достатній рівень якості і відсутність черг на популярні процедури. Також розкриті основні обмеження та виклики, з якими стикається галузь медичного туризму через глобальне поширення коронавірусної інфекції.

Ключові слова: медичний туризм, лікувально-оздоровчий туризм, медичний клінічний туризм, медичний курортний туризм, ринок міжнародного медичного туризму, міжнародна сертифікація медичних закладів, COVID-19.

© Ткачук Л.М., Колосова І.В., 2021.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

Article Info: Received: April 20, 2021;

Final revision: May 5, 2021; Accepted: May 15, 2021.